

Arumí, J., Camps, I., López, X., i Torres, G. (2019). *Educa'ls per cooperar*. Eumo

NÚRIA BERENGUER CARRERA

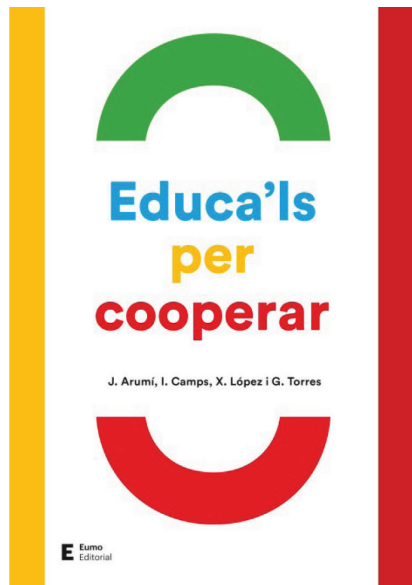
Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya,
Departament de Ciències de l'Activitat Física
nuria.berenguer@uvic.cat

REBUDA: 25/07/2024 | ACCEPTADA: 25/07/2024

Educa'ls per cooperar

Els docents que hagin volgut aplicar estratègies didàctiques innovadores a les seves classes s'hauran adonat que no és una tasca senzilla. S'hauran trobat amb molts problemes, dubtes i preguntes sense respostes. Sovint s'hauran trobat que és necessari avançar i llançar-se al buit i esperar-se

Figura 1. Portada del llibre d'Arumí et al.

a veure com responen els alumnes. Aquest llibre és una mostra clara d'aquest atreviment de dos mestres, de la gosadia d'ensenyar a treballar en equip als seus alumnes.

Saber formar part d'un equip, sumar esforços perseguint un objectiu comú, és una competència bàsica. Totes les persones hem d'aprendre a cooperar perquè tots compartim projectes. I la cooperació només s'aprèn practicant-la: escoltant els altres, animant qui té més dificultats, valorant de manera justa cada contribució, prenent responsabilitats que potser no ens agraden, respectant les diferències de tothom.

Com en una lent bifocal, aquest llibre ens permet veure el detall de l'experiència dins l'aula per analitzar-la després amb la perspectiva que dona la reflexió teòrica. Des d'una programació basada en principis democràtics i inclusivius fins a una avaluació que situa l'alumnat en el centre. Amb un format que combina narrativa i assaig, seguirem l'evolució d'un grup de segon i de cinquè de primària, i descobrirem amb ells i elles com podem aprendre a cooperar.

Tot seguit s'exposa un exemple de la combinació excel·lent entre assaig i narrativa que es pot trobar en el llibre. En l'assaig es contextualitza i s'avancen els temes centrals que s'hi podran llegir. En aquest cas, en el llibre s'introdueix el fragment parlant dels principis pedagògics de la democràcia i la inclusió en l'educació. Tot seguit, es pot llegir el relat narratiu que s'estableix entre la mestra i un dels equips de nens i nenes del grup de segon curs:

Córrer amb un caminador

Mestra: Avui, per començar, els he preparat un joc de pistes per trobar les frases que ens marcaran els valors que m'agradaria treballar al llarg del curs. Els he posat en grups i han amagat pel pati uns papers segons les instruccions d'un mapa que havien dibuixat. Després, havien de sortir a trobar aquests papers, debatre sobre la frase i fer-ne una foto per poder-la il·lustrar.

—Iaaa, en Vicenç està mirant els papers dels altres grups! —diu l'Alfredo.

—No, és que m'he confós. És que el meu grup va més a poc a poc i no volen anar per on jo els dic —diu en Vicenç.

—Ja heu trobat el vostre paper? —els pregunto intentant retornar el fil a l'activitat.

—Nooo... —responen tots.

—Doncs vinga! —els animo.

En el grup d'en Vicenç també hi ha l'Alfredo, la justícia feta persona. És hàbil, competitiu i s'enfada quan perd, però no suporta quan li falten al respecte, a ell o a qualsevol company.

—Vicenç, no té cap gràcia que aconseguim els papers dels altres —diu l'Alfredo—. Hem d'agafar el nostre!

—Va, tio, afanyat! —diu en Vicenç.

En Vicenç va a la seva.

—Ei! Hem d'esperar la Nassira i la Lorena, hem quedat que aniríem sempre tot el grup plegat! —diu l'Alfredo.

La Lorena és una alumna sovint invisible al grup. Prové d'un entorn molt desafavorit i té moltes dificultats de relació.

—Va, Lorena! —diu en Vicenç—. Ia, és que la Lorena no corre prou, no s'hi fa! Si corre més la Nassira amb el caminador que no pas ella...

—Va, Vicenç, que el grup et necessita tranquil —li dic jo.

L'hi dic amb una picada d'ull, intentant trencar la seva mala lluna. Tot i les dificultats, la Lorena, la Nassira, en Vicenç i l'Alfredo em sembla que poden fer un bon equip.

Els capítols s'acaben altra cop amb un assaig. En aquest cas el debat se centra en la importància d'optar per una escola inclusiva i no selectiva. Per la importància d'organitzar l'heterogeneïtat que els mestres es troben en les seves classes per tal que sigui profitosa. Es parla, també, sobre la importància de la formació de grups com a punt de partida per aconseguir que els alumnes aprenguin a treballar en equip.

En el transcurs del llibre, els relats avancen mostrant el procés gradual, diferent i únic de l'equip de nens i nenes seguint la seqüència temporal d'un curs escolar. Així doncs, es pot veure com les experiències dels

dos mestres protagonistes de les narratives i els seus estudiants, nens i nenes, avancen des del mes de setembre fins al mes de juny, quan acaba el curs. I en aquest trajecte es van exposant idees d'un significat pedagògic molt potent, per exemple que la cooperació és una habilitat cooperativa que va més enllà d'estratègies didàctiques o que la cooperació requereix ser practicada i és necessària com a procés d'aprenentatge.

El llibre tracta una gran diversitat de temes i ens posa a la pell dels dos mestres amb les seves narratives. Per exemple, veiem el procés de construcció del mestre reflexiu que va transformant i afrontant els reptes de l'educació des de la dificultat constant de la realitat sociocultural en la qual es troben fins a la renovació continuada de l'escola amb els companys i les companyes mestres (claustres, coordinacions...), fins a arribar a l'aula amb els nens i les nenes. Són uns mestres inquiets, que necessiten avançar, anticipar i adaptar-se als canvis imprevistos i continuats del context i la professió. Construir la reflexió professional a partir de l'experiència i la pràctica i arribar a un nivell crític de pensament social és una tasca necessària, i els nostres mestres ho tenen present.

Continuant amb les seccions d'aquest llibre, voldria ressaltar la importància de com el procés d'ensenyament-aprenentatge esdevé un espai de participació dels nens i les nenes. Un equip es construeix si els seus protagonistes són participants en la construcció de l'equip. Cada subjecte haurà d'elaborar un procés de construcció únic i per això la cooperació d'un equip es construeix amb la comunicació dels seus membres per poder assolir un objectiu comú. En el següent relat es pot llegir la idea de comprendre la cooperació com una habilitat comunicativa que va avançant al llarg del procés, que converteix la cooperació en una habilitat complexa en què els conflictes que hi apareixen són una oportunitat per a la maduració dels membres de l'equip:

Doncs que no jugui!

Mestre: Ha passat una setmana dels meus dubtes i ja hi som. He preparat el material i ja tinc el dossier dels reptes cooperatius entregat a cada grup. Els dic: "A la primera pàgina heu de posar el nom de cadascú i buscar un nom per al grup." Els ho explico un cop tots són amb els seus grups asseguts en rotllana.

—Jo ja el tinc, ens direm els Superherois —diu en Berenguer.

—Berenguer, potser que ho parreu amb la resta del grup, no sé si agrada a tothom aquest nom —li comento. Per les cares que fan em sembla que no acaba de convèncer a la resta de companys.

Per experiència conec que el primer dia porta temps i he arribat al gimnàs carregat de paciència. Abans que comencin a omplir el dossier, demano als alumnes si saben què són els reptes i què vol dir cooperar.

[...]

Els grups comencen a parlar i en aquest inici ja es poden veure diferències: mentre uns volen xerrar tots a la vegada, hi ha grups on només parla un i la resta fan que sí amb el cap i, fins i tot, hi ha algun grup en què ningú diu res.

[...] En Berenguer ja surt disparat cap a mi.

—Iep! On vas? —li pregunto.

—A buscar el full del repte —em respon.

—Ets el coordinador? —li demano.

—Sí —em diu.

L'Amal, asseguda amb el grup, em mira i em fa que no amb el cap, força enfadada. S'aixeca i ve cap on som en Berenguer i jo.

—Des que hem començat només vol manar —es queixa l'Amal—. Ha estat el primer a escriure el nom al dossier, hem posat el nom que ha volgut i ara decideix ser el que ve a buscar el repte.

—Em sembla que en Berenguer hauria d'escoltar i pensar abans de fer —els dic.

Diria que no els he convençut pas, però es giren per marxar.

—Per cert, després d'haver enraonat, com us dieu? —els pregunto un cop ja són amb el grup.

—Superherois. Oi que mola? Al final els ha agradat a tots —diu en Berenguer mirant l'Amal, que és al costat.

—Aaah... sí... —diu l'Amal amb cara resignada i afirmant amb el cap.

La narrativa continua amb la imposició dels nens i les nenes que volen fer la seva, sense escoltar on apareix la resignació, el menyspreu, la mentida i la trampa. En la mateixa escena, es veu que la comunicació comporta conflictes i que és habitual que entre persones que treballen juntes hi hagi opinions diferents. Per tant, saber gestionar els conflictes ha de ser habitual en un grup de persones que treballen en equip. I el llibre va avançant, presentant al llarg de diferents escenes altres temàtiques de gran interès en el context educatiu i social.

En resum, *Educa'ls per cooperar* és un llibre captivador que aborda temàtiques d'interès amb una narrativa i un assaig enriquidors. La frescor dels personatges (mestres i nens i nenes) i la singularitat dels diàlegs fa que sigui una lectura recomanable. Així doncs, és un llibre atractiu per als lectors perquè gaudeix d'apartats ben estructurats i reflexions actualitzades.